

Oszacowanie oddziaływania społecznego działań profilaktycznych na rzecz bezpieczeństwa dzieci w internecie metodą SROI

Justyna Szotańska^a, Szymon Wójcik^{a,b}

^aFundacja Dajemy Dzieciom Siłę, ^bUniwersytet Warszawski

Celem artykułu jest oszacowanie społecznego oddziaływania działań profilaktycznych na rzecz bezpieczeństwa dzieci i młodzieży w internecie z wykorzystaniem metody społecznej stopy zwrotu z inwestycji (SROI). Punktem wyjścia jest analiza skali i charakteru zagrożeń online, obejmujących m.in. kontakt ze szkodliwymi treściami, przemoc rówieśniczą, wykorzystanie seksualne czy problemowe używanie internetu. W artykule omówiono również rolę oraz skuteczność działań profilaktycznych, wskazując na ich znaczenie w ograniczaniu ryzykownych zachowań i wzmacnianiu kompetencji cyfrowych dzieci oraz ich opiekunów.

Badanie koncentruje się na programie „Dziecko w Sieci”, realizowanym przez Fundację Dajemy Dzieciom Siłę, i stanowi próbę oszacowania jego wartości społecznej poprzez zastosowanie metodologii SROI. Analiza została przeprowadzona zgodnie z międzynarodowymi standardami, obejmując identyfikację interesariuszy, mapowanie rezultatów, przypisanie im wartości finansowych oraz obliczenie syntetycznego wskaźnika zwrotu. W artykule wskazano także na lukę badawczą w zakresie zastosowania SROI w obszarze bezpieczeństwa online dzieci, odwołując się do analogicznych badań z zakresu zdrowia publicznego i profilaktyki zdrowia psychicznego.

Uzyskane wyniki pozwalają na oszacowanie relacji między nakładami ponoszonymi na działania profilaktyczne a generowaną przez nie wartością społeczną, podkreślając opłacalność inwestowania w profilaktykę. Artykuł dostarcza argumentów na rzecz rozwijania i skalowania programów edukacyjnych w obszarze bezpieczeństwa cyfrowego oraz wskazuje na użyteczność metod ekonomicznej ewaluacji w analizie działań społecznych.

Słowa kluczowe:

bezpieczeństwo dzieci w internecie; profilaktyka; oddziaływanie społeczne; społeczna stopa zwrotu z inwestycji (SROI)

Wstęp

Wielkość zagrożeń internetowych czyhających współcześnie na dzieci i młodzież sprawia, że niezbędne są szeroko zakrojone działania profilaktyczne, skierowane jednocześnie do młodych oraz ich opiekunów i otoczenia. Choć co do zasady zarówno w opinii publicznej, jak i wśród specjalistów istnieje konsensus co do wartości edukacji i profilaktyki oraz tego, że „lepiej zapobiegać niż leczyć”, rzadko uświadamiamy sobie, jak opłacalna jest to strategia w perspektywie relacji zysków do kosztów. Niniejsza analiza stanowi próbę obliczenia tzw. społecznej stopy zwrotu z inwestycji (*Social Return on Investment*; SROI) dla dużego programu profilaktycznego „Dziecko w Sieci” (DwS), prowadzonego przez Fundację Dajemy Dzieciom Siłę (FDSD).

Artykuł rozpoczyna się od skrótowego omówienia problematyki zagrożeń internetowych dla dzieci i młodzieży oraz roli i skuteczności działań profilaktycznych prowadzonych w tym obszarze. Następnie przybliżono zastosowaną tu metodę społecznej stopy zwrotu z inwestycji (SROI) i omówiono uzyskane wyniki, przechodząc przez kolejne etapy szacowania oddziaływania społecznego, aż do przedstawienia syntetycznego wskaźnika dla analizowanego zakresu działań.

Zagrożenia internetowe dla dzieci i młodzieży

Przestrzeń internetu stanowi obecnie jeden z kluczowych kontekstów funkcjonowania dzieci i młodzieży, a zarazem istotny obszar, w którym mogą one doświadczać różnorodnych form krzywdzenia. Od wielu lat podkreśla się rosnące znaczenie środowiska online w życiu młodych ludzi, jednak szczególne nasilenie tego zjawiska nastąpiło w okresie pandemii COVID-19, kiedy dla wielu dzieci i nastolatków, pozbawionych dostępu do edukacji stacjonarnej, internet stał się podstawową, a niekiedy jedyną przestrzenią aktywności społecznej. Sytuacja ta przyczyniła się do zwiększenia zainteresowania rodziców, nauczycieli oraz opinii publicznej potencjalnymi zagrożeniami wynikającymi z intensywnego funkcjonowania w środowisku cyfrowym (Smahel i in., 2020).

Bezpieczeństwo dzieci w internecie jest zagadnieniem złożonym i wielowymiarowym, obejmującym różnorodne kategorie ryzyka związane zarówno z odbiorem treści, relacjami interpersonalnymi, jak i aktywnością własną użytkowników. Jedną z najbardziej wpływowych koncepcji porządkujących te zagrożenia jest typologia opracowana w ramach projektu EU Kids Online (Livingstone i in., 2011), rozwijana i adaptowana także w polskich badaniach (np. Pyżalski, 2012; Włodarczyk, 2013; Wójcik, 2022). Model ten wyróżnia trzy poziomy aktywności online: odbiór treści (*content*), nawiązywanie kontaktów (*contact*) oraz działania własne użytkownika (*conduct*), odnosząc je do takich obszarów, jak seksualność, agresja oraz naruszanie granic w innych obszarach. W odpowiedzi na dynamiczne przemiany środowiska cyfrowego, w tym rosnącą rolę globalnych platform technologicznych, typologia ta została rozszerzona o czwarty wymiar – *contract* – obejmujący zagrożenia związane z komercyjnym wykorzystywaniem użytkowników (Livingstone, Stoilova, 2021).

W ramach wyróżnionych kategorii dzieci mogą doświadczać m.in. ekspozycji na treści pornograficzne i przemocowe, uwodzenia w internecie i wykorzystania seksualnego online (*grooming*), a także angażować się w ryzykowne zachowania rówieśnicze, takie jak cyberprzemoc czy *seksting*. Dodatkowo współczesne środowisko internetowe stwarza nowe formy zagrożeń związanych z manipulacją informacyjną, dezinformacją oraz nieuczciwymi praktykami rynkowymi, które – jak wskazują badania – pozostają relatywnie słabo rozpoznane w literaturze przedmiotu (Howard i in., 2021).

Istotnym elementem przeciwdziałania zagrożeniom online są działania profilaktyczne skierowane bezpośrednio do dzieci i młodzieży. Zajęcia edukacyjne realizowane w szkołach i innych placówkach mogą przyczyniać się do rozwijania kompetencji cyfrowych, w tym krytycznego myślenia, umiejętności oceny wiarygodności informacji oraz rozpoznawania sytuacji ryzykownych. Badania wskazują, że podnoszenie świadomości młodych użytkowników w zakresie zagrożeń, takich jak cyberprzemoc, *grooming* czy manipulacja treściami, sprzyja bardziej odpowiedzialnemu i refleksyjnemu korzystaniu z internetu oraz zwiększa gotowość do poszukiwania pomocy w sytuacjach problemowych (Livingstone i in., 2011).

Równolegle istotną rolę odgrywają działania skierowane do dorosłych opiekunów – rodziców i nauczycieli – których kompetencje w zakresie funkcjonowania dzieci w środowisku cyfrowym mają kluczowe znaczenie dla skutecznej profilaktyki. Szkolenia i programy edukacyjne dla dorosłych pozwalają nie tylko lepiej rozumieć specyfikę zagrożeń online, ale również rozwijać umiejętności towarzyszenia dziecku w korzystaniu z internetu, w tym prowadzenia rozmów o bezpieczeństwie, rozpoznawania sygnałów ostrzegawczych oraz adekwatnego reagowania na trudne sytuacje. Jak podkreśla Sonia Livingstone, wsparcie ze strony dorosłych, oparte na dialogu

i zaufaniu, jest jednym z kluczowych czynników chroniących dzieci przed negatywnymi konsekwencjami aktywności online (Livingstone i in., 2011, 2017).

Skuteczność profilaktyki zagrożeń internetowych

Naukowa ocena skuteczności działań profilaktycznych w obszarze bezpieczeństwa dzieci online wskazuje na ich istotny, choć zróżnicowany wpływ. Wyniki badań empirycznych pokazują, że programy profilaktyczne przynoszą wyraźne korzyści, jednak ich efektywność różni się w zależności od tego, czy analizujemy jedynie wzrost wiedzy i świadomości, czy również rzeczywistą zmianę zachowań. W szczególności podkreśla się istnienie luki między „wiedzieć” a „działać” – dzieci i młodzież często przyswajają informacje o zagrożeniach, ale nie zawsze przekłada się to na trwałą zmianę praktyk w środowisku online (Schilder i in., 2015; Patterson i in., 2022; Mishna i in., 2011).

Jednocześnie coraz więcej badań wskazuje, że odpowiednio zaprojektowane działania profilaktyczne mogą prowadzić do istotnej redukcji ryzykownych zachowań. Przykładowo, niedawne randomizowane badanie ewaluacyjne programu edukacyjnego prowadzonego wśród uczniów szkół średnich w Wietnamie wykazało znaczące ograniczenie ujawniania danych osobowych w mediach społecznościowych, wzrost stosowania bezpiecznych praktyk cyfrowych oraz spadek kontaktów z nieznanymi (Pham i in., 2024). Podobnie programy wieloaspektowe, takie jak Safety.Net, przyczyniają się do ograniczenia niepożądanych zjawisk – np. *groomingu*, problemowego używania internetu czy uzależnienia od gier – co wykazało hiszpańskie badanie ewaluacyjne z użyciem grupy kontrolnej (Ortega-Barón i in., 2021). Co istotne, nawet krótkie, stosunkowo mało intensywne interwencje mogą przynieść wymierne efekty – wykazano, że pojedyncze zajęcia edukacyjne dotyczące *groomingu* mogą zmniejszać skłonność do podejmowania ryzykownych interakcji seksualnych online w przyszłości (Calvete i in., 2022).

W obszarze przemocy rówieśniczej online skuteczność działań profilaktycznych została potwierdzona w licznych badaniach ewaluacyjnych. Metaanalizy wskazują, że szkolne programy przeciwdziałania cyberprzemocy prowadzą do redukcji sprawstwa o około 10–15% oraz wiktyimizacji o około 14% (Gaffney i in., 2019). Szczególnie efektywne okazują się interwencje kompleksowe, które łączą rozwijanie kompetencji emocjonalnych, samoregulacji, umiejętności społecznych oraz wiedzy na temat bezpieczeństwa cyfrowego, a także oddziałują na klimat szkoły (Chicote-Beato i in., 2024). Wyniki te sugerują, że działania profilaktyczne przynoszą najlepsze rezultaty wtedy, gdy mają charakter wielowymiarowy i długofalowy.

Istotnym uzupełnieniem działań skierowanych do dzieci są interwencje adresowane do rodziców. Badania wskazują, że programy wzmacniające kompetencje cyfrowe opiekunów przyczyniają się do wzrostu ich wiedzy i umiejętności w zakresie bezpieczeństwa online, a także do ograniczenia czasu spędzanego przed ekranem zarówno przez dzieci, jak i dorosłych (Zgambo i in., 2025). W badaniach randomizowanych odnotowano umiarkowany efekt redukcji czasu ekranowego dzieci, co wskazuje na realny wpływ oddziaływań pośrednich, realizowanych poprzez środowisko rodzinne. Łącznie wyniki badań sugerują, że skuteczna profilaktyka zagrożeń online wymaga zintegrowanego podejścia, obejmującego zarówno dzieci, jak i ich otoczenie społeczne, a także łączenia komponentów edukacyjnych z praktycznym treningiem umiejętności.

Podejście SROI

Programy profilaktyczne można także oceniać pod kątem skali ich oddziaływania społecznego – im szersze i lepiej ukierunkowane działania, tym większa szansa na zapobieganie negatywnym zjawiskom i związanym z nim kosztom. Działania profilaktyczne, co do zasady, charakteryzują się dobrą relacją kosztów do zysków.

Spośród dostępnych, używanych na świecie sprawdzonych metod mierzenia wpływu oddziaływania społecznego, do oszacowania społecznych korzyści działań FDDS na polu profilaktyki zagrożeń internetowych wybraliśmy metodę Społecznej Stopy Zwrotu z Inwestycji (z ang. *Social Return on Investment*, SROI). Za początek wykorzystania tej metody uważa się badania przeprowadzone przez amerykańską organizację Roberts Enterprise Development Fund (REDF). Jako pierwsza zaproponowała ona narzędzie do wyrażania społecznych efektów działalności instytucji w jednostkach finansowych (Emerson i Cabaj, 2000; Głowacki, 2021). Literatura przedmiotu pokazuje, że SROI jest stosowana na świecie do ewaluacji działań m.in. w służbie zdrowia, sporcie i administracji publicznej (Głowacki, 2021).

Badacze skupieni w organizacji SROI Network opracowali przewodnik po metodzie Społecznej Stopy Zwrotu z Inwestycji (The SROI Network, 2012). Przybliżyli w nim założenia, cele i możliwe sposoby wykorzystania tego narzędzia do pomiaru oddziaływania społecznego. Autorzy przewodnika wskazują, że metoda SROI została opracowana na podstawie rachunkowości społecznej oraz analizy kosztów i korzyści, jednak podejście to dotyczy w większym stopniu kategorii wartości niż pieniędzy. Pieniądze są w nim traktowane jedynie jako wspólna jednostka pomiarowa, która jest użytecznym i powszechnie przyjętym sposobem wyrażania wartości. SROI to ramy pomiaru i rozliczania znacznie szerszej koncepcji wartości, wykraczającej

poza finansową rentowność przedsięwzięć. Metoda SROI porównywana jest do biznesplanu, który zawiera znacznie więcej informacji niż tylko prognozy finansowe. Podejście to pozwala szerzej spojrzeć na konsekwencje rozmaitych inwestycji i stanowi swego rodzaju ilustrację zmiany. Klasyczna analiza zwykle obejmuje studia przypadków, dane jakościowe, ilościowe i finansowe, natomiast SROI może uwzględniać wartość społeczną generowaną przez całą organizację lub skupiać się na jednym konkretnym aspekcie jej pracy. Metoda ta może być też wykorzystywana w ewaluacji wewnętrznej lub zewnętrznej. Biorąc pod uwagę oś czasu, SROI może służyć do oceny retrospektywnej w oparciu o rzeczywiste wyniki lub do prognozowania wartości społecznej, jaka zostanie wytworzona przy założeniu osiągnięcia zamierzonych rezultatów. Metoda ta opiera się na siedmiu zasadach:

- zaangażowanie interesariuszy;
- rozumienie obszaru, który się zmienia;
- szacowanie tego, co ma znaczenie;
- uwzględnianie tylko tego, co istotne;
- niewyolbrzymianie wartości;
- przejrzystość;
- weryfikowanie wyników z interesariuszami.

Według wypracowanej przez SROI Network (2012) metodologii analiza SROI jest realizowana w sześciu etapach:

6. **Ustalenie zakresu i identyfikacja kluczowych interesariuszy.** Ważne jest tu jasne wyznaczenie obszaru badawczego: co będzie obejmować analiza SROI oraz kto i w jaki sposób będzie zaangażowany w ten proces.
7. **Mapowanie wyników.** Poprzez współpracę z interesariuszami opracowuje się w tym etapie mapę oddziaływań lub teorię zmiany, która pokazuje związek między nakładami, produktami i rezultatami.
8. **Udokumentowanie wyników i nadanie im wartości.** Ten etap obejmuje znalezienie danych pokazujących, czy wyniki zostały osiągnięte, a następnie ich wycenę.
9. **Ustalenie wpływu.** Po zebraniu dowodów na temat wyników i ich monetyzacji te aspekty zmian, które i tak by się wydarzyły lub są wynikiem innych czynników, są eliminowane z rozważań.
10. **Obliczanie SROI.** Etap ten obejmuje zsumowanie wszystkich korzyści, odjęcie wszelkich kosztów i porównanie wyniku z inwestycją. W tym miejscu można również przeprowadzić „analizę wrażliwości”, która polega na testowaniu modelu ewaluowanej organizacji lub działania przez podstawienie do arkusza

kalkulacyjnego innych wartości, co pozwala ocenić wpływ poszczególnych założeń lub elementów na model organizacji czy działania.

- 11. Raportowanie, wykorzystanie i wdrożenie.** Ostatni etap obejmuje dzielenie się wynikami z interesariuszami i podejmowanie działań w związku z wnioskami z badania (w obszarach np. celów działania, zarządzania, praktyk itp.).

Ostateczny wskaźnik wpływu jest wyrażony w wartościach finansowych i stanowi iloraz oszacowanych zysków społecznych do poniesionych nakładów. Wynik powyżej 1 oznacza wykazanie zysku społeczno-ekonomicznego.

Przykłady wykorzystania SROI w Polsce i na świecie

W Polsce metoda ta nie jest szeroko stosowana, lecz w ciągu ostatnich kilku lat zaczęła być zauważana i wykorzystywana do szacowania korzyści społecznych w różnych aspektach i obszarach. Przykładem jest analiza przeprowadzona w ramach projektu „System partycypacyjnego zarządzania sferą ekonomii społecznej w Polsce”. Laboratorium Ekonomii Społecznej, będące częścią tej inicjatywy, badało różne metody pomiaru oddziaływania społecznego w analizie wpływu konkretnych przedsiębiorstw społecznych. W ramach tego projektu opisano i wykorzystano m.in. metodę Społecznej Stopy Zwrotu z Inwestycji (Grabowska, Wójcik, 2021). Metoda SROI została również przybliżona w teorii oraz na przykładzie wykorzystania do zmierzenia efektywności społecznej Fundacji Ale heca! (Oramus, 2011) czy Fundacji Sławek (Snarska, 2018). Inne przykłady to omówienia wyników badań nad możliwością zastosowania SROI do wyceny ekonomicznego rezultatu projektów społecznych jako jednej z metod ewaluacji (Moroń, Klimowicz, 2016). Metoda ta jest również przedmiotem analiz w kontekście możliwości jej zastosowania w dziedzinie finansowania badań naukowych (Cieśliński i in., 2022).

Na świecie metoda SROI była wykorzystywana w rozmaitych obszarach jako narzędzie ewaluacji. W tym miejscu warto szczególnie przywołać jej użycie do szacowania społecznej wartości działań profilaktycznych skierowanych do dzieci i młodzieży. Choć w literaturze nie zidentyfikowaliśmy analiz wykorzystujących metodologię SROI w odniesieniu do programów profilaktyki zagrożeń online oraz edukacji cyfrowej dzieci i młodzieży, to danych porównawczych dostarczają badania realizowane w obszarze zdrowia publicznego oraz profilaktyki zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży. Przegląd systematyczny przeprowadzony przez Banke-Thomas i współpracowników (2015), obejmujący 40 analiz SROI w różnych obszarach zdrowia publicznego – w tym promocji zdrowia, zdrowia psychicznego czy edukacji

zdrowotnej – wskazuje na szeroki zakres uzyskiwanych wskaźników zwrotu (od 1,1:1 do 65:1). Inny przegląd analiz SROI w obszarze zdrowia psychicznego (Kadel i in., 2022) identyfikuje 42 badania, z których znaczna część koncentruje się na działaniach profilaktycznych adresowanych do dzieci, młodzieży oraz rodzin. Wskaźniki zwrotu w tych analizach mieściły się w przedziale od 0,79:1 do 28:1. Programy te obejmowały m.in. wzmacnianie odporności psychicznej, wsparcie rodzin czy interwencje środowiskowe – a więc działania koncepcyjnie zbliżone do profilaktyki zagrożeń cyfrowych, która również opiera się na rozwijaniu kompetencji psychospołecznych i wzmacnianiu zasobów ochronnych.

W obszarze szerzej rozumianej profilaktyki przemocy wobec dzieci prowadzone są także globalne analizy oparte na metodzie SROI. Zestawienia obliczeń dla różnych krajów i przyjętych metodologii, pokazujące olbrzymie potencjalne zyski płynące z zapobiegania przemocy, można znaleźć na przykład w publikacjach biura Specjalnego Przedstawiciela Sekretarza Generalnego ONZ ds. Przemocy wobec Dzieci (ONZ, 2022).

Metodologia

Badanie społecznej stopy zwrotu z inwestycji zostało przeprowadzone w sposób zgodny z ogólnymi zasadami ustanowionymi przez sieć SROI (SROI Network, 2012) przedstawionymi wyżej, a także z wykorzystaniem metodologii i narzędzi wypracowanych przez Grabowską i Wójcika (2021) na potrzeby badania oddziaływania społecznego podmiotów ekonomii społecznej.

Wybór obszaru badawczego

Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę (FDDS) to wiodąca polska organizacja pozarządowa zajmująca się profilaktyką przemocy wobec dzieci i pomocą dzieciom, które jej doświadczają. Od 2003 r. jako jedna z pierwszych podjęła działania profilaktyczne w obszarze zagrożeń dla dzieci w internecie, wyodrębnione jako program „Dziecko w Sieci” (DwS), który od 2005 r. korzysta z dofinansowania ze środków europejskich. Działania obejmują ogólnopolskie kampanie społeczne, szkolenia i konferencje, serwisy edukacyjne dla dzieci, młodzieży, rodziców i nauczycieli, publikacje i scenariusze zajęć. Przeliczenie korzyści społecznych z ewaluowanych działań, czyli tzw. monetyzację, zawężaliśmy, podobnie jak w przypadku liczenia nakładów, do ograniczonej perspektywy czasowej dwóch lat: 2022 i 2023.

Przebieg badania

Niniejsze badanie jest szacowaniem korzyści wynikających z działań programu DwS, które zostało przeprowadzone w następujących etapach:

- 1. Identyfikacja interesariuszy i zakresu działań:** ustalono zakres działań do uwzględnienia w analizie oraz zidentyfikowano grupy interesariuszy, które odnoszą korzyści lub są odpowiedzialne za wprowadzanie zmian.
- 2. Mapowanie kluczowych działań i wyników:** zmapowano związek między wkładami (*input*), produktami (*output*) i rezultatami (*outcomes*) poszczególnych działań programu DwS za pomocą modelu logicznego, identyfikując wskaźniki wyników końcowych, których korzyści można szacować. Model ten został przedstawiony w części *Mapa oddziaływań*.
- 3. Konsultacje z interesariuszami i gromadzenie danych:** przeprowadzono szereg spotkań konsultacyjnych z pracownikami FDDS odpowiedzialnymi za ewaluowany program oraz osobami z działów HR, PR i księgowości, które pomogły zgromadzić dane finansowe wykorzystywane w szacowaniu stopy zwrotu. Ponadto posłużono się danymi gromadzonymi dla potrzeb projektowych, w tym raportowania wyników projektów unijnych, obejmującymi wskaźniki dotyczące liczby odbiorców, skali dotarcia do grup docelowych i in.
- 4. Monetyzacja:** zidentyfikowanym korzyściom dla beneficjentów i interesariuszy przypisano wartości monetarne. Posłużono się tu głównie metodą wyceny rynkowej, a więc policzono koszty, jakie należałoby ponieść, aby osiągnąć uzyskane w tym czasie oddziaływanie – czyli dostarczyć usługi i wiedzę na taką skalę, jak przeprowadziła to FDDS w badanym obszarze.
- 5. Szacowanie wpływu:** na końcu przeanalizowano zebrane dane i przeprowadzono kalkulację wskaźnika społecznej stopy zwrotu z inwestycji dla dwuletnich działań programu DwS.

Ograniczenia badawcze

W ramach tego projektu ograniczyliśmy się do wiedzy uzyskanej od osób zaangażowanych w realizację programu DwS. Drugim ograniczeniem badania jest trudność z przeliczeniem niektórych konsekwencji badanych oddziaływań społecznych na wartość finansową. Szczególnie efekty pośrednie, czyli długofalowe skutki oddziaływań, są trudno mierzalne. W literaturze światowej możemy znaleźć przykłady szacowania kosztów krzywdzenia dzieci uwzględniające długofalowe konsekwencje, jak korzystanie z usług niwelujących skutki krzywdzenia w życiu dorosłym, niższe

wykształcenie i utracona czy zmniejszona produktywność na rynku pracy (por. ONZ, 2022). Tego typu szacunki nie zostały włączone do niniejszej analizy. Dlatego w tym projekcie monetyzację ograniczyliśmy, podobnie jak w przypadku liczenia nakładów, do perspektywy czasowej dwóch lat. Jest to zatem monetyzacja konserwatywna, ograniczona do minimalnych wartości. Uzyskane wyniki można by uzupełnić o wartość korzyści nieprzeliczonych na wartości pieniężne, a opisanych w sekcji *Korzyści niefinansowe*.

Wyniki

Działania programu „Dziecko w Sieci” w analizowanym okresie

Program FDDS „Dziecko w Sieci” (DwS) ma na celu profilaktykę zagrożeń dzieci i młodzieży w sieci, promowanie idei higieny cyfrowej, edukację dzieci, rodziców i profesjonalistów, diagnozę i nagłaśnianie specyfiki i skali problemu zagrożeń dla dzieci w internecie. Działania te są prowadzone przede wszystkim poprzez projekty edukacyjne, kampanie społeczne i konferencje.

W latach 2022–2023 inicjatywa DwS funkcjonowała w ramach programu Komisji Europejskiej Safer Internet. Fundacja Orange, na mocy zawartej umowy, była głównym partnerem realizowanych projektów. W tym okresie zrealizowano trzy duże, organizowane co roku projekty konferencyjne, które odbywają się w formule hybrydowej (stacjonarnie i online): Dzień Bezpiecznego Internetu (DBI), Digital Youth Forum (DYF) oraz Międzynarodowa Konferencja „Bezpieczeństwo Dzieci i Młodzieży w Internecie”. Program DwS kontynuował również prowadzenie seminariów eksperckich, serwisów sieciaki.pl i necio.pl oraz programu profilaktycznego dotyczącego cyberprzemocy, przeznaczonego dla młodzieży szkolnej IMPACT. W tym okresie w ramach programu DwS stworzono i przeprowadzono kampanię społeczną „Ciało nie określa”, zorganizowano i wypromowano kampanię „Dopamina” oraz wyemitowano nową odsłonę kampanii LGBT+JA. Rozpoczęto również realizację kampanii społecznej skierowanej do rodziców „Domowe Zasady Ekranowe”.

Dzień Bezpiecznego Internetu jest międzynarodowym wydarzeniem promującym bezpieczne korzystanie z internetu, w szczególności wśród dzieci i młodzieży. Obchody DBI rozpoczynają się uroczystą galą, której odbiorcami są nauczyciele i profesjonalści z branży edukacyjnej, a w jej programie znajdują się wystąpienia specjalistów oraz dyskusje panelowe. Ponadto realizowane są liczne webinary (dla profesjonalistów pracujących z dziećmi) oraz lekcje online dla dzieci w wieku szkolnym. Kluczową część DBI stanowią lokalne inicjatywy, czyli działania organizowane

przez szkoły, organizacje pozarządowe, firmy, jednostki kulturalne. Mają one na celu edukowanie w zakresie bezpiecznego korzystania z internetu w szkołach.

Digital Youth Forum to wydarzenie skierowane do młodych i przez nich współtworzone, dotyczące pozytywnego i kreatywnego wykorzystywania nowych technologii. W 2023 r. w ramach 8. edycji DYF zaprezentowano premierowo film *Dopamina*, będący częścią adresowanej do młodzieży kampanii społecznej dotyczącej świadomego korzystania z mediów społecznościowych.

Międzynarodowa Konferencja „Bezpieczeństwo Dzieci i Młodzieży w Internecie” jest największym, organizowanym co roku wydarzeniem w Polsce poświęconym bezpieczeństwu dzieci online i jest skierowana do profesjonalistów pracujących z dziećmi i młodzieżą.

Domowe Zasady Ekranowe są cykliczną kampanią podejmującą tematykę związaną z przeciwdziałaniem nadmiernemu korzystaniu z urządzeń ekranowych. Prowadzona od 2023 r. edycja kampanii skupia się na rodzicach małych dzieci i promowaniu przekazu, że kluczowym warunkiem optymalnego rozwoju najmłodszych jest obecność i uwaga rodziców, co obecnie bywa zakłócanie przez nadmierne korzystanie z ekranów – również przez osoby dorosłe.

Istniejący od 2001 r. serwis Sieciaki.pl to polska platforma edukacyjna, której celem jest edukacja dzieci w zakresie bezpiecznego korzystania z internetu i rozwijania umiejętności cyfrowych. Oferuje interaktywne gry, quizy oraz porady na temat bezpieczeństwa w sieci, a także wspiera szkoły w zakresie edukacji informatycznej i ochrony dzieci w internecie. Jego odpowiednikiem dla młodszych dzieci jest serwis Necio.pl. W latach 2022–2023 program DwS rozwijał obydwie serwisy. Zamieszczane tam są materiały edukacyjne dla dzieci z przedszkoli i pierwszych klas szkoły podstawowej oraz dla nauczycieli i wychowawców. W ramach przeprowadzonej akcji „Sieciaki jest nas więcej” wydano trzecią z serii książkę, wyprodukowano słuchowisko, animowany film promujący książkę oraz serwis internetowy. Serię książek przetłumaczono też na język ukraiński. Ponadto stworzono scenariusze zajęć lekcyjnych pt. *Sieciakowe lekcje*, dostępne online w formie pdf, a także przygotowano i rozesłano do 1000 szkół w całej Polsce zestawy edukacyjne zawierające wydrukowane scenariusze lekcji „Sieciakowe Lekcje” oraz dodatkowe materiały edukacyjne (dyplomy, książki, naklejki, karty pracy oraz sznurówki, stanowiące symbol sprzeciwu wobec przemocy rówieśniczej).

Program IMPACT to program profilaktyczny dla szkół, mający na celu zapobieganie zjawisku cyberprzemocy wśród młodzieży w wieku 13–16 lat. Składa się z szeregu przeznaczonych dla nauczycieli scenariuszy zajęć, które w kompleksowy sposób rozwijają i wzmacniają kompetencje indywidualne oraz społeczne, co pomaga

ograniczać zachowania agresywne, redukują czynniki ryzyka cyberwiktyimizacji, cybersprawstwa oraz zachowań świadków wzmacniających agresję elektroniczną, a także modyfikują zachowania niepożądane w kierunku intensyfikacji konstruktywnych, twórczych działań w sieci. W ramach edycji 2023 przeprowadzono dwa cykle szkoleń pt. *Przeciwdziałanie przemocy w szkołach – program profilaktyczny IMPACT dla nauczycieli oraz innych profesjonalistów*.

W latach 2022–2023 działania programu DwS były finansowane przez Komisję Europejską – program Safer Internet, Fundację Orange, Nationale Nederlanden, Fundusze EOG, Samsung, Google, Meta, Tik Tok, Algida, Warbud, Fly On The Cloud oraz ze środków własnych FDDS.

Aby zobrazować skalę i zasięg programu DwS, przeprowadzone w latach 2022–2023 działania przedstawiają się w liczbach następująco (wybrane wskaźniki):

- 298 052 uczestników konferencji, szkoleń, webinarów, seminariów i warsztatów;
- 10 578 lokalnych inicjatyw angażujących 1 806 124 uczniów, rodziców i nauczycieli w ramach Dnia Bezpiecznego Internetu i Digital Youth Forum;
- 500 pakietów edukacyjnych „Ciało nie określa” – produkcja i dystrybucja;
- 4505 uczestników debaty „Uwaga: Dopamina! Jak wspierać młodzież w korzystaniu z mediów społecznościowych”.

Beneficjenci i interesariusze

W procesie tworzenia mapy oddziaływań wyodrębniono następujące grupy beneficjentów i interesariuszy:

- dzieci;
- młodzież;
- rodzice;
- nauczyciele i inni profesjonaliści pracujący z dzieckiem;
- lokalni partnerzy (głównie szkoły, ale również przedszkola, biblioteki, MDK, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, organizacje pozarządowe);
- społeczeństwo;
- pracownicy programu DwS;
- instytucje publiczne (NASK, MEN, KPRM, MC, RPO, RPD);
- instytucje międzynarodowe (UE, UNESCO, ITU, INSAFE, INHOPE);
- firmy z sektora IT i fundacje korporacyjne/firmy.

Na wartości finansowe przeliczono koszt dostarczenia wiedzy i narzędzi dzieciom i młodzieży, rodzicom, nauczycielom i innym profesjonalistom pracującym z dziećmi

oraz koszt dotarcia z przekazem na temat zagrożeń związanych z siecią do szerokiego społeczeństwa. Przeliczono również koszt merytorycznego wzmocnienia personelu DwS. Korzyści związane z partnerstwem z instytucjami publicznymi, w tym międzynarodowymi oraz firmami, zostały opisane jako korzyści niefinansowe.

Mapa oddziaływań

Przed przystąpieniem do analizy metodą SROI programu DwS sporządzono wstępny model mapy oddziaływania społecznego (rys. 1). W trakcie tworzenia mapy oddziaływań został on rozwinięty; w szczególności szczegółowo rozpisano działania i rezultaty, przedstawione jako korzyści dla poszczególnych grup interesariuszy.

Rys. 1

Model wpływu społecznego działań programu DwS

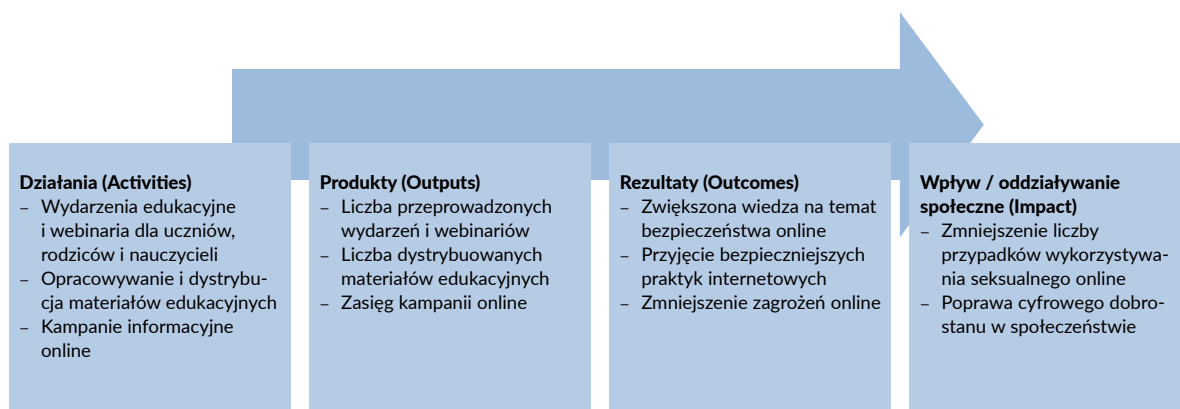

Tabela 1.

Mapa oddziaływań dla programu „Dziecko w Sieci”

Interesariusz	Działania	Korzyści
Dzieci	<p>„Sieciaki” i „Necio” – serie działań i materiałów: publikacje książkowe, e-learning, lekcje online, strony www, sluchowiska, kreskówki</p> <p>Dzień Bezpiecznego Internetu 2022 i 2023</p>	<p>Poprawa bezpieczeństwa dzieci w internecie (szeroko rozumiana prewencja doświadczania przemocy za pośrednictwem internetu i zaburzeń psychicznych z tym związanych).</p> <p>Szczegółowo:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zwiększenie wiedzy dzieci na temat zagrożeń w internecie, podniesienie poziomu wiedzy o bezpiecznym korzystaniu z internetu – zwiększenie umiejętności dzieci bezpiecznego korzystania z internetu – zmniejszenie ekspozycji na szkodliwe treści i kontakty w internecie – poprawa dobrostanu psychicznego, zmniejszenie zachowań agresywnych i autodestrukcyjnych
Młodzież	<p>Kampanie społeczne „Ciało nie określa” i „Dopamina” – lekcje online, eventy, materiały</p> <p>Digital Youth Forum – edycje 2022 i 2023</p> <p>Dzień Bezpiecznego Internetu – edycje 2022 i 2023</p>	<p>Poprawa bezpieczeństwa młodzieży w internecie (szeroko rozumiana prewencja doświadczania przemocy za pośrednictwem internetu i zaburzeń psychicznych z tym związanych)</p> <p>Szczegółowo:</p> <ul style="list-style-type: none"> – promowanie pozytywnych wzorców korzystania z internetu jako alternatywy dla zagrożeń online – zwiększenie wiedzy młodzieży na temat zagrożeń związanych z korzystaniem z internetu – zwiększenie wiedzy młodzieży na temat zagrożeń związanych z korzystaniem z mediów społecznościowych – zwiększenie świadomości na temat negatywnych wzorców dotyczących ciała i hejtu w sieci związanego z wyglądem poprzez promocję neutralnej perspektywy dotyczącej ciała i wyglądu – promowanie pozytywnych wzorców korzystania z internetu jako alternatywy dla zagrożeń online – zwiększenie wiedzy młodzieży na temat zagrożeń związanych z korzystaniem z internetu – poprawa zdrowia fizycznego i psychicznego młodzieży (np. zmniejszenie zaburzeń odżywiania, samookaleczeń, prób samobójczych)
Rodzice	<p>Kampania „Domowe zasady ekranowe” – strona WWW, broszura, spot „Zadbaj o dziecięcy mózg”</p> <p>Szkolenia dla rodziców:</p> <ul style="list-style-type: none"> – webinary: „Ciałopozytywny dom”, – „Rodzina i ekrany: jak zadbać o dobrostan dziecka w ekranowych czasach?” – seminaria eksperckie, podcasty <p>Platforma edukacyjna dla rodziców rodzice.fdds.pl</p> <p>Dzień Bezpiecznego Internetu 2022 i 2023</p>	<p>Szczegółowo:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zwiększenie świadomości na temat modelowania zachowań dzieci przez zachowania rodziców, m.in. w kontekście korzystania z urządzeń ekranowych – zwiększenie świadomości na temat roli akceptacji cielesności dzieci – zwiększenie umiejętności kontroli rodzicielskiej i kultury korzystania z elektroniki

Interesariusz	Działania	Korzyści
Nauczyciele i inni profesjonalści	<p>Seminaria i szkolenia dla profesjonalistów (przewodnik dot. prywatności, jak chronić dzieci przed pornografią online); „Przeciwdziałanie przemocy w szkołach – program profilaktyczny IMPACT” (w tym tematyczne seminaria eksperckie prowadzone dwa razy w roku)</p> <p>Dzień Bezpiecznego Internetu 2022 i 2023</p> <p>Platforma edukacja.fdds.pl i strona saferinternet.pl</p> <p>Scenariusze zajęć „Sieciaki” i „Necio”</p> <p>16. i 17. Międzynarodowa Konferencja „Bezpieczeństwo Dzieci i Młodzieży w Internecie”</p> <p>Digital Youth Forum 2022 i 2023</p> <p>Konferencje zewnętrzne</p>	<p>Szczegółowo:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zwiększenie wiedzy profesjonalistów pracujących z dziećmi na temat zjawisk związanych z korzystaniem z internetu: uwodzenia w internecie, bezpieczeństwa osób neuro różnorodnych, chronienia dzieci przed pornografią, roli szkoły w profilaktyce przemocy rówieśniczej, radzeniu sobie z dezinformacją i sztuczną inteligencją, angażowaniu rodziców w przeciwdziałanie zagrożeniom w internecie – zwiększenie świadomości nauczycieli i pracowników oświaty na temat negatywnych wzorców dot. ciała i hejtu w sieci związanego z wyglądem – zwiększenie wykorzystania wiedzy o bezpiecznym internecie w pracy z dziećmi
Lokalni partnerzy	<p>Dzień Bezpiecznego Internetu 2022 i 2023</p>	<p>Zwiększenie praktycznych umiejętności nauczycieli i innych profesjonalistów pracujących z dziećmi na temat zagrożeń związanych z korzystaniem z internetu</p>
Spółeczeństwo	<p>Wystąpienia ekspertów DwS w mediach i doniesienia medialne dotyczące treści poruszanych w kampaniach i podczas konferencji</p> <p>Kampanie społeczne: „LGBT+Ja”, „Ciało nie określa”, „Dopamina”</p> <p>Dzień Bezpiecznego Internetu 2022 i 2023</p> <p>Digital Youth Forum 2022 i 2023</p>	<p>Szczegółowo:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zwiększenie świadomości społeczeństwa na temat zagrożeń związanych z korzystaniem z internetu – zwiększenie otwartości na funkcjonowanie w społeczeństwie osób o różnych preferencjach seksualnych i o różnym wyglądzie – zmniejszenie napięcia związanego z własnym wyglądem i wyglądem dzieci
Pracownicy DwS	<p>Udział w działaniach własnych FDDS i w konferencjach międzynarodowych</p>	<p>Wzmocnienie kompetencji ekspertów w obszarze bezpiecznego korzystania z internetu i prowadzenia kampanii prewencyjnych</p>
Instytucje publiczne	<p>Partnerstwo w kampaniach i wydarzeniach edukacyjnych</p> <p>Kampanie społeczne: „LGBT+Ja”, „Ciało nie określa”, „Dopamina”</p> <p>Dzień Bezpiecznego Internetu 2022 i 2023</p>	<p>Zwiększenie dostępu do eksperckiej wiedzy na temat krzywdzenia dzieci w internecie – wkład w realizację działań w zakresie poprawy bezpieczeństwa dzieci i młodzieży w społeczeństwie cyfrowym</p>
Instytucje Unii Europejskiej, UNESCO	<p>Partnerstwo w kampaniach i wydarzeniach edukacyjnych</p>	<p>Realizacja Europejskiej Deklaracji Praw i Zasad Cyfrowych, w tym Nowej strategii na rzecz lepszego Internetu dla dzieci (BIK+) poprzez promocję bezpieczeństwa dzieci i młodzieży w społeczeństwie cyfrowym</p> <p>Zasilenie działań realizowanych w ramach platformy Better Internet for Kids</p>
Firmy z sektora IT i fundacje korporacyjne/firmy	<p>Partnerstwo w kampaniach i wydarzeniach edukacyjnych</p> <p>Kampanie społeczne: „LGBT+Ja”, „Ciało nie określa”, „Dopamina”</p> <p>Dzień Bezpiecznego Internetu 2022 i 2023</p>	<p>Realizacja idei Społecznej Odpowiedzialności Biznesu</p> <p>Dostęp do wiedzy eksperckiej na temat krzywdzenia dzieci w internecie</p>

Nakłady

Nakłady policzono za dwa lata funkcjonowania programu DwS. Uwzględniają one przede wszystkim koszty programowe, czyli wynagrodzenia pracowników (niezależnie od formy prawnej zatrudnienia), i koszty prowadzenia działań merytorycznych (koszty ogólne). Wzięto też pod uwagę koszty obsługowe programu ponoszone przez FDDS, czyli część całkowitych kosztów obsługi księgowej, administracyjnej, informatycznej, prowadzenia fundraisingu i rekrutacji ponoszonych przez FDDS. Policzono je proporcjonalnie – jako procentowy udział kosztów wybranych kategorii, liczony według proporcji zatrudnienia (liczba osób zatrudnionych na umowę o pracę w programie na koniec danego roku kalendarzowego w stosunku do liczby wszystkich osób zatrudnionych na tę samą formę prawną w FDDS na koniec tego roku kalendarzowego). Tak policzony udział kosztów DwS w całości kosztów obsługowych za rok 2022 wyniósł 3,6%, a za rok 2023 – 5,0%. Podsumowanie nakładów dla DwS przedstawiono w zamieszczonej niżej tabeli 2.

Tabela 2.

Suma kosztów programowych i kosztów obsługowych (liczonych proporcjonalnie według liczby osób zatrudnionych) programu „Dziecko w Sieci” w latach 2022–2023

RODZAJ KOSZTU	SUMA w PLN
Koszty programowe	3 836 076
Administracja + IT	352 198
Fundraising	137 918
PR	53 248
HR	55 382
Księgowość	62 832
ŁĄCZNIE	4 497 653

Szacowane korzyści

W następnym kroku większość ze zidentyfikowanych na mapie oddziaływań korzyści programu DwS przeliczono na wartości finansowe. Wynika to z przyjętej metody wyceniania kosztów alternatywnych dostarczonych produktów i usług. Szacowanie korzyści wymagało wielu konsultacji. Wyjściowe propozycje mapy oddziaływań, a następnie strumieni danych poddanych przeliczeniu i wreszcie raportu

były uzupełniane i korygowane podczas pięciu spotkań oraz konsultacji z osobami odpowiedzialnymi w programie DwS za poszczególne działania.

Generalnie przy wycenie ustalano wartości rynkowe odpowiedników przekazów lub produktów dostarczanych przez DwS. Dla każdego typu produktu zebrano minimum trzy rynkowe oferty. W przypadku braku produktów o danej tematyce postępowano się cenami odpowiedników – na przykład do wyceny słuchowiska przyjęto średni koszt produkcji e-booka o tematyce zbliżonej do wycenianego produktu.

W przypadku korzyści dla społeczeństwa policzono koszt dotarcia poprzez media z kampaniami oraz innymi działaniami i materiałami edukacyjnymi. Podstawę wyliczeń stanowiły dane z monitoringu mediów tradycyjnych i elektronicznych, przygotowywanego na zlecenie FDDS. Z bazy wszystkich doniesień medialnych dotyczących FDDS za lata 2022 i 2023 odfiltrowano artykuły i wzmianki dotyczące działań program DwS: poszczególnych kampanii, informacji o konferencjach oraz wypowiedzi ekspertów FDDS. Do szacowania wartości tych publikacji wykorzystano miarę AVE (ang. *Advertising Value Equivalency*) i na podstawie praktyki branży Public Relations stosowania korekty jakościowej tego wskaźnika, dla FDDS przyjęto 25% AVE jako ekwiwalent kosztu, jaki należałoby ponieść, aby treści te zostały opublikowane lub wyemitowane komercyjnie.

W przypadku liczenia alternatywnych kosztów produktów niemających bezpośredniego odpowiednika komercyjnego szukano kosztów podobnych produktów. Na przykład do szacowania korzyści społecznych szeroko wykorzystywanych serwisów edukacyjnych dla dzieci, profesjonalistów i rodziców Sieciaki.pl i Necio.pl policzono koszt dostępu dla jednej klasy pakietu edukacyjnego dla dzieci o podobnej tematyce. Dzieląc ten koszt na jednego ucznia, uzyskiwano koszt dostępu dla jednej osoby, który na podstawie statystyk oglądalności serwisów edukacyjnych można oszacować dla całej populacji osób korzystających z serwisów w analizowanych latach. Zestawienie wartości oszacowania oddziaływania społecznego programu DwS znajduje się w tabeli 3.

Tabela 3.

Oszacowanie wartości oddziaływania społecznego programu „Dziecko w Sieci” za lata 2022 i 2023

Interesariusz	Opis korzyści	Liczba beneficjentów	Łączna wartość oszacowania oddziaływania społecznego (w PLN)
Dzieci i młodzież	Zwiększenie wiedzy dzieci i młodzieży i nabycie kompetencji w obszarze zagrożeń płynących z nadużywania i nieprawidłowego korzystania z internetu i urządzeń ekranowych oraz wzmocnienie postaw akceptacji dla różnorodności	233 522	7 408 977
Rodzice	Wzmocnienie cyfrowych umiejętności rodzicielskich i pomoc w radzeniu sobie z problemem nadmiernego korzystania z ekranu przez dzieci – udział w webinarach	643	57 227
Profesjonaliści	Nabycie przez nauczycieli i innych profesjonalistów wiedzy, dostarczenie narzędzi do edukacji dzieci i młodzieży w zakresie bezpiecznego korzystania z internetu oraz profilaktyki przemocy	37 883	21 146 987
Lokalni partnerzy	Zwiększenie wiedzy dzieci, rodziców i profesjonalistów pracujących z dziećmi (udział w inicjatywach lokalnych) w zakresie bezpiecznego korzystania z internetu	1 806 124	31 522 440
Spółeczeństwo	Zwiększenie świadomości społeczeństwa na temat zagrożeń związanych z korzystaniem z internetu	4 418 886	2 820 000
Personel DwS	Wzmocnienie wiedzy i kompetencji pracowników – ekspertów FDDS w obszarze bezpiecznego korzystania z internetu i prowadzenia kampanii prewencyjnych	3	17 580
Łączna suma oszacowanych korzyści			62 973 211

Wskaźnik SROI

Odniesienie nakładów finansowych ponoszonych na działania profilaktyczne programu „Dziecko w Sieci” do łącznej wartości korzyści społecznych z tych działań potwierdza znaną tezę, że korzystniej jest zapobiegać problemom niż niwelować ich skutki. Uzyskany wskaźnik wskazuje na 14-krotny zysk z każdej zainwestowanej złotówki, przy maksymalnie zawężonym, za to dobrze ugruntowanym w danych sposobie wykorzystania metody SROI. Szerokie dotarcie FDDS z przekazami edukacyjnymi – czyli duża rozpoznawalność organizacji, skuteczne dotarcie i duże zainteresowanie materiałami i wydarzeniami DwS – to klucz do efektywności podejmowanych działań.

Łączna wartość oszacowania oddziaływania społecznego	62 973 211 zł	= 14,00	WARTOŚĆ SPOŁECZNEJ STOPY ZWROTU Z INWESTYCJI
Łączna kwota nakładów	4 497 653 zł		

Korzyści niefinansowe

Bardzo wiele ostatecznych korzyści, jakie przynosi realizacja programu DwS, nie zostało poddanych monetyzacji. Przede wszystkim w ramach tego projektu niemożliwe było ustalenie, w jakim stopniu przekazy kampanijne i treści edukacyjne zmieniły świadomość dzieci, rodziców i profesjonalistów (w tym z bardzo licznej grupy partnerów lokalnych, przede wszystkim szkół). Wymagałoby to przeprowadzenia odrębnego projektu badawczego, który uwzględniałby różnorodność form przekazów, treści i grup docelowych działań rozbudowanego programu DwS. Po drugie, szacując zyski, nie wzięto pod uwagę, w jakim stopniu zmiana świadomości przekłada się na uważność na potrzeby dzieci i zapobieganie niekorzystnym oddziaływaniom – np. na ile rodzice, którzy zetknęli się z materiałami na temat zagrożeń płynących z nadużywania urządzeń ekranowych i sieci, podjęli działania chroniące własne dzieci. Dotarcie do ostatecznego pytania – o ile mniej dzieci wskutek prowadzenia działań edukacyjnych znajdzie się w potrzebie podjęcia terapii z powodu uzależnień behawioralnych lub w potrzebie terapii czy leczenia psychiatrycznego z powodu wykorzystania w sieci – wymagałoby przyjęcia wielu przybliżeń i pozostania w obszarze dużej niepewności co do wyników szacowania wartości społecznych korzyści. Z tego powodu postanowiliśmy nie sięgać z szacowaniem zysków do poziomu zmian, które są końcowymi, spodziewanymi rezultatami podejmowanych działań, gdy chodzi o bezpieczeństwo dzieci, policzyliśmy jednak koszt dotarcia z treściami edukacyjnymi na skalę, na jaką robi to FDDS. Wzrost świadomości i poprawa dobrostanu dzieci, jakie z tego wynikają, są więc potraktowane tu jako korzyść niefinansowa, tj. nie poddana w tym badaniu monetyzacji.

Institucje partnerskie sektora prywatnego stanowią kolejną po dzieciach, rodzicach i profesjonalistach grupę interesariuszy programu DwS. Oni również zyskują na współpracy z FDDS. Korporacje – takie jak np. Orange, Samsung, Google, Meta i inne – odnoszą z działań prowadzonych w partnerstwie z FDDS np. korzyści wizerunkowe. Ramy tego przedsięwzięcia badawczego nie pozwoliły na bliższe przyjrzenie się temu obszarowi, ale z pewnością można umieścić po stronie benefitów wsparcie przez tę grupę partnerów nagłośnienia tematów związanych z bezpiecznym korzystaniem z internetu, a więc szerokie dotarcie do lokalnych partnerów i społeczeństwa.

Institucje UE również zwiększają dotarcie do społeczeństwa z przekazem o bezpiecznym korzystaniu z internetu. Dla przykładu Polskie Centrum Programu Safer Internet to ośrodek, do którego ekspertów (w tym w dużym stopniu ekspertów FDDS) media regularnie zwracają się z prośbą o komentarze, porady i analizy

dotyczące kwestii bezpieczeństwa dzieci w kontekście rozmaitych zagrożeń związanych z siecią, co przyczynia się do zwiększenia świadomości społecznej.

Wreszcie trzeba wziąć pod uwagę otoczenie instytucji państwowych, dla których korzyścią jest oddolne, prowadzone przez organizację trzeciego sektora, podejmowanie prewencyjnych działań w odpowiedzi na zagrożenia bezpieczeństwa dzieci. Państwo ponosi odpowiedzialność za edukację, w tym na temat współczesnych zagrożeń cywilizacyjnych, za bezpieczeństwo i ochronę praw dziecka. Organizacja skupiająca licznych ekspertów, gromadząca wiedzę i – dzięki wieloletniej profesjonalnej pracy – zaufanie partnerów biznesowych w istotny sposób oddziałuje i stanowi w tej chwili ważną (jeśli nie kluczową) instytucję w obszarze przeciwdziałania zagrożeniom w internecie. Zatem z pewnością FDSS w istotny sposób przyczynia się do realizacji misji wielu instytucji państwowych: Ministerstwa Edukacji Narodowej, Ministerstwa Cyfryzacji, NASK, Rzecznika Praw Dziecka czy Rzecznika Praw Obywatelskich.

Dyskusja i podsumowanie

Wykorzystanie metody Społecznej Stopy Zwrotu z Inwestycji (SROI) do szacowania korzyści społecznych pozwala na przykładzie wybranych działań Fundacji Dajemy Dzieciom Siłę unaocznic, że działania organizacji pozarządowych to nie tylko koszty. Organizacje działają non profit w sensie finansowym, ale wypracowują zyski społeczne. Wiele badań ma na celu pokazanie kosztów rozmaitych problemów społecznych. Metoda SROI pozwala oszacować korzyści podejmowanych działań profilaktycznych dla konkretnych grup odbiorców i objąć analizą działania rzadko uwzględniane w liczeniu i pokazywaniu rezultatów działań czy nawet korzyści – takie jak np. skalowanie działań.

Warto mieć świadomość, że zyski społeczne płynące z podjętych działań, przeliczone na wartości finansowe, stanowią w istocie oszczędność dla budżetu państwa i innych interesariuszy. Rezygnacja z aktywności FDSS wymusiłaby bowiem kosztowne interwencje innych podmiotów w odpowiedzi na rosnącą skalę zjawiska krzywdzenia w sieci. W dalszej perspektywie brak tych działań generowałby ogromne koszty pośrednie: od leczenia skutków doświadczonej przemocy (np. depresji), przez terapię osób skrzywdzonych, aż po straty wynikające z ich obniżonego funkcjonowania społecznego i zawodowego. Co więcej, brak odpowiedniego wsparcia zwiększa ryzyko powielania wzorców przemocowych w przyszłości.

Przeprowadzone szacowanie pokazało, że społeczne korzyści z działań profilaktycznych są bardzo duże. Każda złotówka włożona w działania prewencyjne dotyczące cyberzagrożeń, przy minimalnych szacunkach wartości działań „tu i teraz”,

przyniosła 14-krotny zysk społeczny. W dzisiejszej rzeczywistości internet stanowi nie tylko zagrożenie, ale i szansę dotarcia z informacją. Poprzez ten kanał możliwe jest prowadzenie szeroko zakrojonych działań edukacyjnych, które zwielokrotniają włożony wysiłek. Trzeba przy tym pamiętać, że osiągnięte zasięgi dotarcia do społeczeństwa to wiele lat pracy FDDS na rzecz dzieciństwa bez przemocy, tworzenie partnerstw, sieci odbiorców i budowania rozpoznawalnej marki Fundacji.

Jak wspomniano we wstępie, zestawienie wyników szacowania zwrotu z inwestycji w programy profilaktyczne w różnych krajach pokazuje, że rezultat tych działań, określanych z wykorzystaniem metody SROI, jest dodatni. Oszacowanie przeprowadzone w naszym badaniu mieści się w górnym zakresie wyników uzyskiwanych w innych krajach dla podobnych programów. Dla przykładu w USA jest to w zależności od badań: od 5,30 do 14,65 USD zwrotu z inwestycji, w Wielkiej Brytanii – od 2,05 do 14,35 GBP; w Holandii – 4,04–6,72 EUR, w Australii – 1,56–2,22 AUD, w Nowej Zelandii – 3,75 NZD (ONZ, 2022).

Wyniki prezentowanego tu badania potwierdzają wnioski wyciągnięte z szeregu studiów przypadków przeprowadzonych w ramach porównawczych opracowań szacujących koszty przemocy wobec dzieci. Analiza efektywności wykazała, że wdrażanie programów profilaktycznych generuje znacznie niższe koszty niż te, które w perspektywie długofalowej ponosiłyby jednostki, rządy i państwa w związku z konsekwencjami tego zjawiska (Pereznieto i in., 2014). Jest to silny argument przemawiający za inwestowaniem w działania zapobiegawcze. Trzeba jednocześnie pamiętać, że – choć nie ujęto tego bezpośrednio w analizie – korzyści z konkretnych działań przeprowadzonych w krótkim czasie będą odczuwane również w przyszłości. Oznacza to mniejsze obciążenia dla państwa na dalszych etapach życia beneficjentów, które byłyby konieczne w przypadku braku interwencji i fachowej pomocy. Te trudno mierzalne korzyści to w praktyce życie wolne od przemocy, niszczących relacji, szkodliwych treści i uzależnień.

E-mail głównej autorki: justyna.szolajska@fdds.pl

Bibliografia

- Calvete, E., Orue, I., Gámez-Guadi, M. (2022). A Preventive Intervention to Reduce Risk of Online Grooming Among Adolescents. *Psychosocial Intervention*, 31, 177–184. <https://doi.org/10.5093/pi2022a14>
- Chicote-Beato, M., González-Víllora, S., Bodoque-Osma, A., Olivas, R. (2024). Cyberbullying intervention and prevention programmes in Primary Education (6 to 12 years): A systematic review. *Aggression and Violent Behavior*. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2024.101938>
- Cieśliński, W., Perechuda, I., Barczyński, B. (2022). Społeczna stopa zwrotu z inwestycji jako metoda oceny rezultatów badań naukowych. W *Współczesne problemy zarządzania opartego na dowodach w sektorze publicznym*. Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie (7–23).
- Conti, G., Morris S., Melnychuk, M., Pizzo, E. (2017). The economic costs of child maltreatment in the UK. NSPCC. <https://learning.nspcc.org.uk/media/1094/economic-cost-child-maltreatment-united-kingdom-preliminary-study.pdf>
- Emerso, J., Cabaj, M. (2000). Social return on investment. *Making Waves*, 11(2).
- Gaffney, H., Farrington, D., Espelage, D., Ttofi, M. (2019). Are cyberbullying intervention and prevention programs effective? A systematic and meta-analytical review. *Aggression and Violent Behavior*. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2018.07.002>
- Głowacki J. (2021). Social return on investment – does the tool work in practice? *Social Entrepreneurship Review*, 2, 34–40. DOI: 10.15678/SER.2021.2.03.
- Grabowska I., Wójcik S. (2021). *Oddziaływanie społeczne przedsiębiorstw społecznych w teorii i praktyce*. Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego.
- Howard, P.N., Neudert, L.M., Prakash, N., Vosloo, S. (2021). *Digital misinformation/disinformation and children*. UNICEF Office of Global Insight and Policy. [UNICEF-Global-Insight-Digital-Mis-Disinformation-and-Children-2021.pdf](https://www.unicef.org/globalinsight/files/UNICEF-Global-Insight-Digital-Mis-Disinformation-and-Children-2021.pdf)
- Livingstone, S., Haddon, L., Görzig, A., Olafsson, K. (2011). *Final report, EU kids online II*. London School of Economics.
- Livingstone, S., Ólafsson, K., Helsper, E., Lupiáñez-Villanueva, F., Veltri, G., Folkvord, F. (2017). Maximizing Opportunities and Minimizing Risks for Children Online: The Role of Digital Skills in Emerging Strategies of Parental Mediation. *Journal of Communication*, 67, 82–105. <https://doi.org/10.1111/jcom.12277>
- Livingstone, S., Stoilova, M. (2021). *The 4Cs: Classifying Online Risk to Children*. Leibniz-Institut für Medienforschung, Hans-Bredow-Institut (HBI); CO:RE – Children Online: Research and Evidence. <https://doi.org/10.21241/ssor.71817>

- Mishna, F., Cook, C., Saini, M., Wu, M., Macfadden, R. (2011). Interventions to Prevent and Reduce Cyber Abuse of Youth: A Systematic Review. *Research on Social Work Practice*, 21, 5–14. <https://doi.org/10.1177/1049731509351988>
- Moroń D., Klimowicz M. (2016). Zastosowanie stopy społecznego zwrotu z inwestycji (SROI) jako wskaźnika mierzenia efektywności projektów społecznych, *Wrocławskie Studia Politologiczne* 21, 2016. DOI: 10.19195/1643-0328.21.5
- ONZ (2022). *The Violence Prevention Dividend – Why Preventing Violence Against Children Makes Economic Sense*. Office of the Special Representative on Violence against Children i in.
- ONZ (2023). *Investing in Children. An accelerator for the Sustainable Development goals*. Office of the Special Representative of the Secretary-General on Violence Against Children.
- Oramus, M. (2011). Przydatność metody Social Return on Investment dla małych podmiotów ekonomii społecznej. Studium przypadku fundacji Ale heca! *Ekonomia Społeczna*, 2.
- Patterson, A., Ryckman, L., Guerra, C. (2022). A Systematic Review of the Education and Awareness Interventions to Prevent Online Child Sexual Abuse. *Journal of Child & Adolescent Trauma*, 15, 857–867. <https://doi.org/10.1007/s40653-022-00440-x>
- Pereznieto, P., Montes, A., Routier, S., Langston, L. (2014). *The costs and economic impact of violence against children*. ChildFund.
- Pham, T., Goto, D., Tran, D. (2024). Child online safety education: A program evaluation combining a randomized controlled trial and list experiments in Vietnam. *Computers and Human Behaviour*, 156, 108225. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2024.108225>
- Pyżalski, J. (2012). *Agresja elektroniczna i cyberbullying jako nowe ryzykowne zachowania młodzieży*. Oficyna Wydawnicza „Impuls”.
- Smahel, D., Machackova, H., Mascheroni, G., Dedkova, L., Staksrud, E., Ólafsson, K., Livingstone, S., Hasebrink, U. (2020). *EU Kids Online 2020: Survey results from 19 countries*. EU Kids Online. <https://doi.org/10.21953/lse.47fdeqj01ofo>
- Snarska, A. (2018). Pomiar wartości społecznej na przykładzie Fundacji Stawek, *Ekonomia Społeczna* Nr 1/2018, s. 20–32 DOI: 10.15678/ES.2018.1.02
- Somerset, A. (2014). *Social Return on Investment Summary Report*. The Zurich Community Trust.
- Szołajska, J. (2024). *Szacowanie korzyści społecznych z wybranych działań interwencyjnych i profilaktycznych Fundacji Dajemy Dzieciom Siłę*. Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę. [RAPORT_SROI_FDDS_01_2025_LAST.pdf](#)

- The SROI Network (2012). A Guide to Social Return on Investment. <https://static1.squarespace.com/static/60dc51e3c58aef413ae5c975/t/60f7fa286b9c6a47815bc3b2/1626864196998/The-SROI-Guide-2012.pdf>
- Ortega-Barón, J., González-Cabrera, J., Machimbarrena, J., Montiel, I. (2021). Safety. Net: A Pilot Study on a Multi-Risk Internet Prevention Program. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18. <https://doi.org/10.3390/ijerph18084249>
- Schilder, J., Brusselaers, M., Bogaerts, S. (2015). The Effectiveness of an Intervention to Promote Awareness and Reduce Online Risk Behavior in Early Adolescence. *Journal of Youth and Adolescence*, 45, 286–300. <https://doi.org/10.1007/s10964-015-0401-2>
- Wójcik, S. (2022). Zagrożenia dzieci i młodzieży w internecie. W: *Dzieci się liczą 2022*. Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę.
- Zgambo, M., Anyango, E., Arabiat, D., Ngune, I., Mörelius, E., Zhang, M., Whitehead, L. (2025). Effect of Digital Safety Interventions on Parental Practices in Safeguarding Children’s Digital Activities: Systematic Review and Meta-Analysis. *JMIR Pediatrics and Parenting*, 8. <https://doi.org/10.2196/70745>

Estimating the Social Impact of Preventive Interventions for Children's Online Safety Using the SROI Method

The aim of this article is to estimate the social impact of preventive interventions aimed at improving children's and adolescents' online safety using the Social Return on Investment (SROI) methodology. The starting point is an analysis of the scale and nature of online risks, including exposure to harmful content, peer violence, sexual exploitation, and problematic internet use. The article also discusses the role and effectiveness of preventive measures, highlighting their importance in reducing risky behaviours and strengthening the digital competences of children and their caregivers.

The study focuses on the "Child in the Web" programme implemented by the Empowering Children Foundation and constitutes an attempt to assess its social value through the application of the SROI framework. The analysis was conducted in line with international standards, including stakeholder identification, outcome mapping, assigning financial proxies, and calculating the overall SROI ratio. The article also identifies a research gap in the application of SROI to children's online safety, drawing on analogous studies in public health and mental health prevention.

The results allow for an estimation of the relationship between the resources invested in preventive interventions and the social value they generate, emphasizing the cost-effectiveness of investing in prevention. The article provides arguments for the development and scaling up of educational programmes in the field of digital safety and demonstrates the usefulness of economic evaluation methods in assessing social interventions.

Keywords:

children online safety; prevention; social impact; Social Return on Investment (SROI)

Cytowanie:

Szołajska, J., Wójcik, Sz. (2026). Oszacowanie oddziaływania społecznego działań profilaktycznych na rzecz bezpieczeństwa dzieci w internecie metodą SROI. *Dziecko Krzywdzone. Teoria, badania, praktyka*, 25(2), 174–199.

Artykuł jest dostępny na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Bez utworów zależnych 3.0 Polska.

Sfinansowano ze środków Funduszu Sprawiedliwości, którego dysponentem jest Minister Sprawiedliwości